

Список використаних джерел

1. Белікова І.В., Кострікова А.В. Показники здоров'я населення та сучасні погляди на методику їх розрахунку. Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». Том 17, Випуск 1 (57). С. 18–20.
2. Богорадова Ю.В., Єнін М.Н., Арістова А.В. Населення України. *Велика українська енциклопедія*. URL : https://vue.gov.ua/Населення_України
3. Демографічна ситуація у січні 2022 року: експрес-випуск 18.03.2022. Державна служба статистики України, 2022. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ds.htm.
4. Жара Г.І. Напрямки збереження здоров'я студентів факультету фізичного виховання під час їх адаптації до умов навчання у ВНЗ. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. Вип. 15 : у 4-х т. Л. : ЛДУФК, 2011. Т. 4. 200 с. С. 30–36.
5. Харченко Н.В. Підходи, орієнтовані на пацієнта, в системі охорони здоров'я. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки* : матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю (м. Полтава, 24 березня 2022 року). Полтава : ТОВ «АСМІ», 2022. 335 с. С. 304–305.
6. Шушпанов Д.Г. Детермінанти здоров'я населення: суть та особливості систематизації. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 2 (24). С. 141–152. doi: <http://dx.doi.org/10.15407/dse2015.02.141>
7. Pavlova I., Krauss S., McGrath B., Cehajic-Clancy S., Bodnar I., Petrytsa P., Synytsya T., & Zhara H. (2023). Individual and contextual predictors of young Ukrainian adults' subjective well-being during the Russian-Ukrainian war. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 1–20. <https://doi.org/10.1111/aphw.12484>
8. Zhara H.I. Formation of interdisciplinary connections in public health for the realization of sustainable development goals. *Public health system in Ukraine and EU countries: realities, transformation, development vectors, perspectives* : Scientific monograph. 1st ed. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2023. 528 p. P. 31–60. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-330-9-2>.

ЗДОРОВ'ЯФОРМУЮЧИЙ НАУКОВИЙ СВІТОГЛЯД ВИКЛАДАЧА

Жиденко Алла Олександрівна

доктор біологічних наук, професор кафедри біології, професор кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Паперник Вікторія Вікторівна

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології, доцент кафедри екології, географії та природокористування Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Під час військового стану не можливо отримати статистичні дані про чисельність та смертність населення. Кількість наявного населення на 1 січня 2022 року, згідно статистичного щорічника України, становила 41,2 млн (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя) [1, с.18].

За даними директорки Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України Елли Лібанової, під час дискусії «Зміна демографічної ситуації в країні: прогнози і виклики для держави» [2, с.1], чисельність населення України станом на

1 січня 2023 року становила від 28 млн до 34 млн.

Окрім зменшення чисельності населення простежується тенденція погіршення фізичного та ментального здоров'я українців незалежно від віку. Тому одним із найважливіших завдань сьогодення є методологія здоров'язбережувальної освіти. В 2023 році було прийнято Закон України «Про систему громадського здоров'я», який є дорожньою картою для всіх учасників освітнього процесу. У розділі V «Збереження здоров'я і профілактика хвороб» [3, с.2] у статті 39 розглядаються засади збереження здоров'я, але найважливішою для освіти є

стаття 40, яка присвячена заходам щодо збереження здоров'я та сприяння здоровому способу життя. Таким чином держава, у вигляді законодавчого акту, сприяє затвердженню здорового способу життя українців, окреслюючи напрямки формування та збереження здоров'я.

Наприклад, пункти (1, 2, 5): 1) поширення наукових знань з питань охорони здоров'я, організації медичного, екологічного, фізичного виховання та здорового харчування... 2) формування культури здорового способу життя, екологічної культури... 5) формування ціннісного ставлення юнацтва та молоді до власного здоров'я, покращення фізичного розвитку та фізичної підготовленості...[3, с.2].

Існує велика кількість навчальних посібників, захищено безліч дисертацій, неможливо порахувати статей з тематики здоров'язбережувальної освіти та здоров'язбережувального середовища в закладах освіти, але проблема збереження здоров'я населення залишається, особливо в умовах військового стану. Ці виклики перед освітою на усіх рівнях потребують вирішення, особливо це важливо для педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО). Перед майбутніми педагогами стоїть завдання у найважчих умовах військового часу сформувати покоління, для якого здоровий спосіб життя буде не словами, а переконанням.

В освітньому процесі на протидію шкідливим поведінковим моделям необхідно побудувати іншу логічну модель – здоров'яформуючого наукового світогляду майбутнього викладача. З погляду філософії, світогляд - це система стійких поглядів,

найбільш загальне уявлення людини про світ і своє місце в ньому. Світогляд формується у процесі соціалізації людини, її спілкування з навколишнім світом на всіх його рівнях. Кожна нова епоха є основою формування світогляду особистості. Наше сьогодення є переломним, тому завданням освіти є створити здоров'яформуючий світогляд у більшій кількості молоді.

На першому етапі студентам педагогічних ЗВО важливо отримати знання про функціонування свого організму, реальне уявлення про шкоду для нього вживання тютюнових виробів і споживання алкогольних напоїв на рівні клітин, органів та організму в цілому, а також користь здорового харчування та оздоровчої рухової активності. Для цього до Освітніх програм (ОП) педагогічних факультетів, які не готують фахівців біологів, необхідно ввести правильно підібраний цикл медико-біологічних дисциплін з урахуванням вимог майбутньої професійної діяльності студентів. Для правильного підбору методів навчання та видів контролю необхідно проводити психофізіологічну діагностику студентів та навчити їх застосуванню цих діагностик у школі, визначаючи типи темпераменту, вищої нервової діяльності та основні психофізіологічні якості учнів.

В подальшій професійній діяльності ця інформація допоможе студентам застосовувати індивідуальний підхід до кожного учня і ми отримаємо викладача, який має здоров'яформуючий науковий світогляд. Такий викладач не тільки сам постійно зміцнюватиме своє фізичне та ментальне здоров'я, але і переконає своїх учнів наслідувати його приклад.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2022 рік за редакцією І.Є. Вернера Державна Служба Статистики України: Київ, 2023. 387 с. URL: <https://suspilne.media/437526-vid-28-mln-do-34-mln-institut-demografii-nazvav-ciselnist-naseledda-v-ukraini-comu-taka-riznica/>

2. Закон України. Про систему громадського здоров'я. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, № 26, стор. 2 ст.93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20/print>